

NOTITIE

Provincie Gelderland
ter attentie van I. Span
Postbus 9090
6800GX Arnhem

DATUM: 14 april 2020
ONS KENMERK: 19-1110/20.00990/IngHR
UW KENMERK: uw schrijven dd. 14 januari 2020
AUTEUR: drs. ing. I. Hille Ris Lambers
PROJECTLEIDER: drs. ing. I. Hille Ris Lambers
STATUS: versie 1.0
CONTROLE: drs. F. van Vliet

Addendum Natuurtoets afplaggen en ophogen bufferzone Natura 2000-gebied Lingegebied en Diefdijk - Zuid

De provincie Gelderland is voornemens om ten zuiden van Heukelum diverse herstelmaatregelen te nemen ten behoeve van Natura 2000-gebied Lingegebied en Diefdijk - Zuid. De provincie Gelderland heeft ter voorbereiding van de herstelmaatregelen door Bureau Waardenburg een natuurtoets laten uitvoeren (Van Vliet *et al.*, 2017). In de genoemde natuurtoets is een van de uit te voeren maatregelen, te weten het afplaggen en ophogen in de bufferzone niet meegenomen. Onderhavige notitie vormt daarom een aanvulling op de natuurtoets en geeft naast een beschrijving van het afplaggen en ophogen aan welke effecten van het afplaggen en ophogen verwacht kunnen worden. Voor de beschrijving van effecten van de overige maatregelen wordt verwezen naar Van Vliet *et al.* (2017).

Conclusie

Als gevolg van het afplaggen en ophogen van terreindelen in de bufferzone kunnen effecten optreden op de heikikker, algemeen voorkomend amfibieën en de veldmuis. Voor de uitvoering van de werkzaamheden geldt vrijstelling van overtreding van verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten omdat de werkzaamheden worden uitgevoerd om de kwaliteit van het Natura 2000-gebied Lingegebied & Diefdijk - Zuid te verbeteren. Ten aanzien van de veldmuis geldt daarnaast een provinciale vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen. De provincie Gelderland wil echter graag invulling geven aan de zorgplicht en het zorgvuldig handelen. Door bij de uitvoering rekening te houden met het werkprotocol worden effecten als gevolg van de getoetste

werkzaamheden ten aanzien van de heikikker, algemeen voorkomende amfibieën en veldmuis verkleind en voorkomen.

Hieronder wordt deze conclusie nader toegelicht.

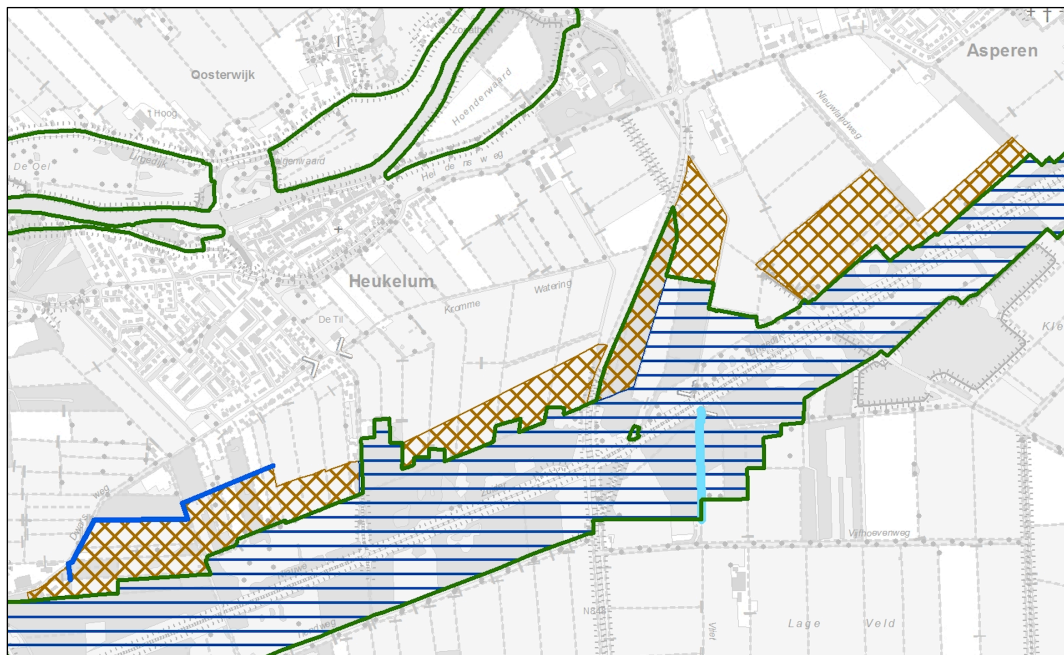
Toelichting

Plangebied

Het plangebied voor het afplaggen en ophogen bevindt zich in de ten behoeve van Natura 2000-gebied Lingegebied en Diefdijk - Zuid aan te leggen bufferzone. Deze bufferzone ligt ten zuiden van Heukelum en Asperen. Het gebied van deze voorgenomen ingreep beslaat een oppervlakte van 65,2 ha (zie figuur 1). De bufferzone krijgt een tussenpeil tussen het peil in het natuurgebied en het polderpeil in de agrarische gebieden.

Voorgenomen ingreep

Het afplaggen en ophogen vindt uitsluitend plaats op een deel van de graslanden binnen de bufferzone. Terreinen met opgaande begroeiing worden niet opgehoogd of afgeplagd. Aan sloten en watergangen en bijbehorende oeverbegroeiing vinden geen aanpassingen plaats. Het afplaggen en ophogen vindt plaats met graafmachines. Grond die vrijkomt bij het afplaggen wordt direct toegepast op te verhogen percelen. Er worden dus geen depots met grond gemaakt. De werkzaamheden ten behoeve van het afplaggen en ophogen zijn voorzien in de maanden september, oktober en mogelijk ook in november. De afslag- en ophogingslocaties zijn weergegeven in de bijlage.

Figuur 1 Overzichtskartaal bufferzone (bruin gerasterd). Het Natura 2000-gebied is aangegeven met de arcering.

Methodiek

De notitie is opgesteld op basis van bureauonderzoek (NDFF, 2020) en gebaseerd op eerdere beschrijvingen uit de Natuurtoets (Van Vliet *et al.*, 2017) over het voorkomen van soorten.

Voorkomen van soorten in het plangebied

In onderstaande paragrafen worden daarom alleen effecten besproken op grondgebonden soorten die voorkomen in de grazige vegetaties (amfibieën, grondgebonden zoogdieren, broedende water- en weidevogels).

Amfibieën

Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) is het voorkomen van de kamsalamander, de heikikker en de poelkikker (allen Wnb § 3.2) in de bufferzone niet uitgesloten (Van Vliet *et al.*, 2017). Verder leven hier algemeen voorkomende soorten amfibieën (Wnb § 3.3) waarvoor een vrijstelling geldt voor overtreding van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen (Van Vliet *et al.*, 2017). In de periode april – september maken amfibieën vooral in de schemering en nacht gebruik van graslanden om in te foerageren. Dit betreft de graslanden nabij de rietlanden (heikikker), en de stroken langs de oevers van perceelssloten (gewone pad, kleine watersalamander, bruine kikker en bastaardkikker).

Overdag bevinden ze zich in (oevers van) sloten, poelen en watergangen. Kamsalamander, poelkikker en heikikker overwinteren onder beplanting nabij hun voortplantingsplaatsen in de periode oktober – maart. De opgaande beplanting op de percelen van Staatsbosbeheer zijn daarvoor zeer geschikt omdat er veel dood hout en stronken voorkomen. Als overwinteringshabitat zijn de graslanden niet geschikt omdat ze te drassig zijn en geen opgaande beplanting hebben. De bastaardkikker overwintert in de baggerlaag van watergangen.

In de maanden maart en april 2020 heeft een inventarisatie plaatsgevonden naar het voorkomen van heikikker in het plangebied van de bufferzone (zie bijlage III). Voortplantingslocaties blijken voor te komen in de rietlanden onderlangs de Zuiderlingedijk, net buiten het plangebied. Hier komen plaatselijk populaties van maximaal 30 dieren voor. Jonge heikikkers foerageren in de nazomer in graslanden, de graslanden in het plangebied die aan de rietlanden grenzen kunnen dus van betekenis zijn als foerageergebied. Zie figuur 2.

Grondgebonden zoogdieren

In de grazige vegetaties kunnen algemeen voorkomende soorten zoals de veldmuis en de egel voorkomen. De veldmuis kan in redelijke dichtheden voorkomen op de drogere percelen. Daar heeft deze soort ook verblijfplaatsen. Voor de veldmuis geldt in de provincie Gelderland een vrijstelling bij ruimtelijke ingrepen.

Voor de egel kunnen de graslanden onderdeel van foerageergebied vormen. Omdat egels grote afstanden afleggen tijdens het foerageren zal het geen foerageergebied met wezenlijke betekenis vormen. Verblijfplaatsen zullen egels in delen met beplanting hebben, niet in de graslanden. Het voorkomen van de waterspitsmuis is uitgesloten. De sloten binnen de begrenzing van de bufferzone hebben te weinig

structuurvariatie en te steile oevers. De wezel en bunzing kunnen de op te hogen en af te plaggen terreindelen eveneens gebruiken als onderdeel van hun jachtgebied. Net als de egel zullen ze hun verblijfplaatsen in drogere delen met beplanting hebben, waar ze beschutting kunnen vinden in droge (muizen)gangen of tussen takkenhopen en dood hout. De waterspitsmuis komt niet voor in de agrarische graslanden of in de perceelsloten tussen de graslanden.

Voor andere beschermde grondgebonden zoogdiersoorten heeft het plangebied op grond van het aanwezige biotoop en verspreidingsgegevens geen functie.

Vogels

De af te plaggen en op te hogen graslanden bieden geschikte nestgelegenheid voor weidevogels. Het gaat vermoedelijk om een beperkt aantal broedparen van bijvoorbeeld Kievit of Tureluur. In de oevers van watergangen kunnen ook soorten als wilde eend en meerkoet tot broeden komen. Ook daarvan zal het aantal potentieel betrokken broedparen beperkt zijn (1 à 2 broedparen).

Het plangebied kan betekenis hebben als foerageergebied voor soorten met een jaarrond beschermd nest. In 2019 heeft nader onderzoek plaatsgevonden naar het voorkomen van soorten met een jaarrond beschermd nest. Op delen waar beplanting verwijderd dient te worden komen dergelijke nesten niet voor. In de ruimere omgeving kunnen wel soorten met een jaarrond beschermd nest broeden. Dit kan soorten betreffen als buizerd, kerkuil, ransuil. De bufferzone blijft gedurende de werkzaamheden geschikt als onderdeel van het jachtgebied van deze soorten. Enkele percelen worden hooguit tijdelijk wat minder geschikt. Omdat voldoende jachtgebied in de omgeving beschikbaar blijft is het uitgesloten dat (tijdelijk) essentieel foerageergebied wordt aangetast.

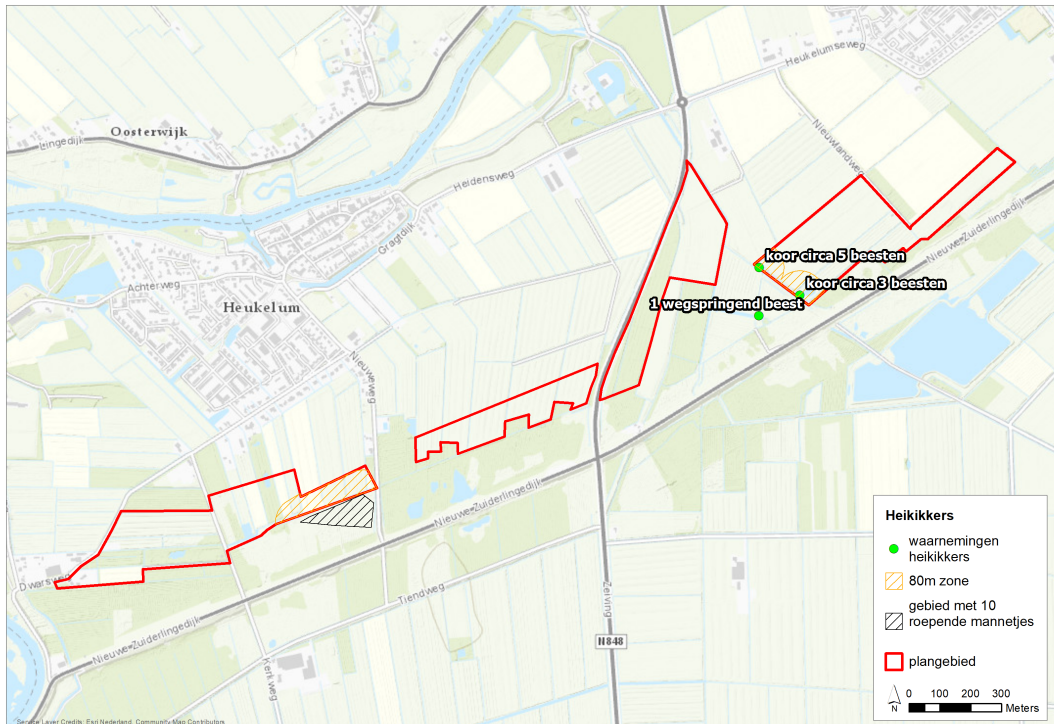
Effecten van afplaggen en ophogen

Amfibieën

Doordat het afplaggen / ophogen overdag plaatsvindt zullen veel volwassen amfibieën zich in watergangen, delen met moeras of landhabitat bevinden. Foeragerende jonge amfibieën zich echter overdag vaak op in graslanden.

Omdat de voortplanting van deze soort in en langs de rietlandpercelen plaatsvindt, is het het meest waarschijnlijk dat jonge dieren nabij die plekken in het gras aanwezig zijn. Door de graslanden nabij de voortplantingslocaties kort te maaien (en kort te houden in de uitvoeringsfase) na het broedseizoen (omstreeks augustus) wordt schade aan jonge heikikkers verminderd / voorkomen. Bij deze maatregel kunnen ook andere amfibieën en veldmuizen gebaat zijn. Doordat dekking op die plekken ontbreekt, zullen jonge heikikkers in de dekking van oevers en rietland blijven.

Grondgebonden zoogdieren

Vogels

Als gevolg van het tijdelijk minder geschikt worden van foerageergebied van soorten met een jaarrond beschermd nest kunnen en zullen deze soorten uitwijken naar ander jachtgebied om in de omgeving. De werkzaamheden leiden daardoor evenmin tot effecten op soorten met een jaarrond beschermd nest.

Voor andere beschermde soorten heeft het plangebied geen betekenis. Effecten op van de voorgenumen ingreep op andere soorten zijn dan ook uitgesloten.

Preventieve maatregel

- Houd rekening met jonge heikikkers in het gras op de locaties waar heikikkers kunnen voorkomen. Die locaties zijn in figuur 2 aangegeven met oranje. Maai de graslanden voorafgaand aan de werkzaamheden in augustus kort. De jonge dieren zullen vanwege het ontbreken van dekking op die plekken nabij de sloten en de rietlanden blijven. Door het toepassen van deze preventieve maatregel kan zonder verdere beperkingen gewerkt worden. Houd in de periode daarna de in figuur 2 gemarkeerde delen kort.

Literatuur

- Hille Ris Lambers, I., 2020. Ecologische werkprotocollen voor antiverdrogingsmaatregelen voor het Natura 2000-gebied Lingegebied en Diefdijk-Zuid. Richtlijnen voor het werken volgens de zorgplicht van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 20-086. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Hille Ris Lambers, I., 2019. Verslag nader onderzoek op de locatie van de aan te leggen A- watergang in Natura 2000-gebied Lingegebied & Diefdijk – Zuid. Notitie met kenmerk 18-0816/19.00376/IngHR. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Vliet F. van & D.L. de Vos, 2017. Effecten van antiverdrogingsmaatregelen voor het Natura 2000-gebied Lingegebied en Diefdijk zuid. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 17- 079. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met Ingrid Hille Ris Lambers.

Akkoord voor uitgave: Bureau Waardenburg
Drs. F. van Vliet

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Provincie Gelderland

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg
Ecologie & Landschap

Bureau Waardenburg, Varkensmarkt 9 4101 CK Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl

Bijlage II Inventarisatie heikikker 2020

Methodiek

Door in de voortplantingsperiode van de heikikker in en net buiten het plangebied te zoeken naar eiklompjes, dieren en te luisteren naar roepende mannetjes is de bufferzone geïnventariseerd. Dit onderzoek is uitgevoerd door twee ecologen met ervaring op het gebied van inventarisatie van heikikkers. Vanwege de koude nachten (vorst) ten tijde van de voortplanting heeft het onderzoek overdag plaatsgehad. Hiervoor zijn momenten gekozen dat de temperatuur (op luwe plekken, in de zon) boven de 12 graden was.

Veldbezoeken

In onderstaande tabel is weergegeven op welke tijdstippen de inventarisatie heeft plaatsgevonden.

Tabel Fout! Geen tekst met de opgegeven stijl in het document..1 Overzicht veldbezoeken heikikker.

Datum	Locatie	Tijdstip	Weersomstandigheden
24-3- 2020	Deelgebied 1&2	Middag	Zonnig, onbewolkt, 10 graden, windkracht 4
27-3-2020	Deelgebied 3&4	Middag	Zonnig, onbewolkt, 10 graden, windkracht 4
31-3-2020	Deelgebied 1&2	Middag	Zonnig, onbewolkt, 11 graden, windkracht 4

Waarnemingen

Tijdens het eerste bezoek op 24 maart waren heikikkers nog niet actief; er is nergens activiteit waargenomen. Tijdens de tweede en derde veldronde op 27 en 31 maart zijn wel heikikkers waargenomen (roepende mannetjes en een wegspringend dier) op verschillende locaties. In onderstaande kaart zijn de locaties (en aantalsschattingen) weergegeven.

